

Tieto kiertoon -malli

Tieto kiertoon -mallilla lievennystä nuorten ja aikuisten ilmastohuoleen.

Sisällysluettelo

Tieto kiertoon -malli	3
Tieto kiertoon osaamista ja ideoita jakaen	4
Tieto kiertoon - osaamisen tunnistaminen	7
Tieto kiertoon - innostu, innosta ja toteuta	8
Tieto kiertoon -koulutus ja yhteistapaaminen	8
Tutustuminen, osaamisen tunnistaminen ja yhteisesti jaetut tavoitteet ...	9
Kannustaminen unelmoimaan, ideoimaan ja osallistumaan	10
Taitojen tunnistaminen ja osaamisen tunnistaminen	10
Keinoja tavoitteiden saavuttamiseksi	11
Tieto kiertoon -päätös ja yhteenvedo	13
Tieto kiertoon - tunnusta osaaminen	14
Tieto kiertoon -osaamismerkki	14
Lähteet	15

”
Elämässä on miljoonia mahdollisuuksia – pitää löytää vain se oma ruutu. Se riittää!

Tieto kiertoon -malli

TIETO KIERTOON - KENELLE?

Malli on suunnattu 15–30-vuotiaille nuorille, jotka ovat kiinnostuneita luonnosta, ympäristövaikuttamisesta ja kestävästä kehityksestä. **Mallilla pyritään tavoittamaan ensisijaisesti erilaisissa koulutuksen nivelvaiheissa olevia nuoria, jotka vielä etsivät opinto- tai työelämäpolkujaan.**

Vapaaehtoisina Tieto kiertoon -mallissa toimivat luotettavat aikuiset, joilla on halua auttaa nuoria. Vapaaehtoisen ei tarvitse olla täydellinen esikuva. Oma elämäkokemus riittää Tieto kiertoon -mallin toteuttamiseen. Tieto kiertoon -malli on suunniteltu vapaaehtoistoiminnan muodoksi ja pohjaa avoimuuteen, molemminpuoliseen sitoutumiseen ja luottamukseen: Tietoa kierrättämällä voidaan tukea yhteisöllisyyden rakentumista sekä henkistä ja sosiaalista hyvinvointia. **Nuorten kykyjen tunnistamisella ja vahvistamisella voidaan tarjota nuorille mahdollisuuksia tehdä ympäristötekoja ja elämäntavoitteen kohti kestävä hyvinvointia.**

Tavoitteena on mallin valtakunnallinen kattavuus. Malli on kenen tahansa toimijan käytettävissä ja muokattavissa omaan organisaatioon sopivaksi.

TIETO KIERTOON - MIKSI?

Nuorten huoli ympäristön tilasta on lisääntynyt, mutta myös tavat ja kanavat vaikuttaa ovat moninaistuneet. Toisaalta nuoret tuntevat vaikutusmahdollisuuksiensa ja kuuluksi tulemisensa olevan riittämättömiä. Nuorten kykyjä ja kansalaistoimijuutta pyritään tuomaan näkyviksi Tieto kiertoon -mallissa osaamisen tunnistamisella ja mentoroinnilla. Mentoroinnin tavoitteena on nuorten itsearvostuksen ja merkityksellisyyden tunteen lisääminen sekä kuulluksi tuleminen.

Mallin tavoitteena on tarjota mahdollisuuksia keskustella ja etsiä ratkaisukeinoja viheliäisiin ongelmiin* - kuten ilmastonmuutokseen - ja vahvistaa nuorten ympäristökansalaisuuden kokemuksia sekä tukea heidän työelämäpolkujaan. Myös organisaatiot ja yritykset saavat näin tietoa nuorten kyvyistä, taidoista ja ympäristöarvoista. Ylisukupolvisen tiedon kierrättämiselle on havaittu tarvetta nuorten sekä erilaisten toimijaverkostojen ja tutkijoiden keskuudessa.

TIETO KIERTOON - KUINKA?

Vaikuttamisen keinot nähdään Tieto kiertoon -mallissa moninaisina. Esimerkiksi kestäväan kehitykseen ja ilmastomuutokseen vaikuttaminen voi tapahtua ammatin tai harrastuksen kautta.

Tieto kiertoon -malli tukee kansalaistaitojen kehittymistä. **Sekä nuori, että vapaaehtoisena toimiva aikuinen voivat suorittaa digitaalisen Tieto kiertoon -osaamismerkkin, jonka mallia koordinoiva organisaatio voi myöntää, kun merkin suorittamiseen vaadittavat vaiheet on käyty loppuun.**

Nuoren oppimat kansalaistaidot ja oman osaamisen tunnistaminen edesauttavat aktiivista osallistumista yhteiskunnassa. Näistä taidoista nuorille voi kertyä erilaisia osaamismerkkejä, jotka Opintokeskus Sivis jäsenjärjestöineen ja muut toimijat voivat myöntää.

Aikuiselle Tieto kiertoon -malli antaa mahdollisuuden laittaa tieto kiertoon ja osaamismerkkin avulla myös osoittaa, että hänellä on kokemusta mentoroinnista ja valmiuksia kohdata nuoria.

*Viheliäinen ongelma -käsite

tarkoittaa usein vastenmielistä ja väisteltävää, – jotakin ratkaistavaksi tarkoitettua. Aikamme ympäristöongelmia, kuten ilmastonmuutosta, kutsutaan usein viheliäisiksi (engl. wicked). Viheliäisiä ongelmia yhdistävät monimutkaisuudet, epävarmuudet, arvoristiriidat ja ratkaisujen kiireellisyys. Näin viheliäiset ongelmat uusintavat itsensä, eli niiden ratkaisut poikivat uusia ongelmia. Mutta ne voivat myös pakottaa sukupolvet tiedon jakamiseen ja erilaisten ratkaisumallien löytämiseen. Tieto kiertoon -mallissa viheliäisiä ongelmia lähestytään siis voimavarakeskeisesti ja nähdään ne eräänlaisina ylisukupolvisen yhteistyön rakentamisen moottoreina.

Tieto kierto -malli on pilotoitu vuonna 2019 ympäristö- ja luonnonvara-alojen ammattilaisten kanssa. Keväällä järjestettiin ensimmäinen mentorointimallin kehittelyyn tähtäävä päivä, jonne vapaaehtoiset kutsuttiin mukaan ideoimaan mallin periaatteita ja sisältöjä.

Syksyllä 2019 vapaaehtoisia ja nuoria kutsuttiin koolle kehittämään konseptia eteenpäin. Tieto kierto -parit ja -ryhmät aloittivat syksyllä 2019 ja heidän kokemuksiaan seurataan ja tutkitaan Tieto kierto -pilotin aikana.

Tieto kiertoon osaamista ja ideoita jakaen

Tiedon kierrättämiseksi voidaan kuvata tapaa, jolla osaaminen, tieto ja ideat siirtyvät henkilöltä toiselle. Niin aikuinen kuin nuori voivat kierrättää tietoa. Työelämätaidoissa kokeneempi voi neuvoa ja näin tukea nuorta hänen valinnoissaan. **Kuten mentoroinnissa myös Tieto kierto -mallissa aikuinen voi valmentaa, kannustaa ja ohjata.** Mutta myös nuorilla on taitoja, ideoita ja tietoa – varsinkin ilmastokysymyksissä – joista aikuisille, yrityksille tai vaikkapa järjestöille voi olla hyötyä.

TIETO KIERTOON -MALLIN KEHITYSTYÖ

Tieto kierto -mallin kehitystyö perustuu Suomen Punaisen Ristin (2019) ja Accenturen suunnittelemaalle ja toteutetulle, turvapaikanhakijoille ja oleskeluluvan saaneille suunnatulle, skaalautuvalle työelämämentorointimallille. ALL-YOUTH -hankkeen toimintatutkimuksen suunnitteluvaiheessa SPR:n mallin katsottiin soveltuvan nuorten ympäristökansalaisuutta tukeväksi tiedon yhteistuotannon prosessiksi. Mallin yhteistuotannossa ovat olleet mukana ratkaisevalla tavalla SPR, 4H, Opintokeskus Sivis, Metsäkeskus, ELY- Pohjois-Karjala sekä ELY-Etelä-Karjala, ENO-verkkokoulu, sekä Ohjaamo Joensuu.

Mallia on tavoitteena soveltaa ja kehittää Opintokeskus Siviksen jäsenjärjestöjen ja muiden kansalaistoiminnan ja vapaan sivistystyön toimijoiden keskuudessa. ALL-YOUTH -tutkimushankkeen fasilitoiman ensimmäisen pilottijakson aikana muodostuneet Tieto kierto -parit ja -ryhmät tarjoavat tutkimustietoa prosessista mallin kehittämisen tueksi.

ALL-YOUTH-tutkimushankkeen sivuilta (www.allyouths-tn.fi/julkaisut/) on mahdollista tutustua hankkeen työhön ja julkaisuihin. Malli esitellään ensimmäistä kertaa Demokriatiikihdyttämössä 3.12.2019.

KOKEMUKSIA JA AJATUKSIA TIEDON KIERRÄTTÄMISESTÄ:

Millainen on hyvä Tieto kierto -mallin vapaaehtoinen:

Luottamuksen arvoinen. Kaiken pohjalla on luottamus. Hän arvostaa itseään, samoin nuorta. Hän on avoin, positiivinen, rehellinen, johdonmukainen ja reilu.

Kuunteleva ja kyselevä, ja luottamuksen vallitessa hän pyrkii lukemaan myös rivien välistä. Hänellä on taito kohdata nuori, etsiä keinoja ja ohjata ja antaa neuvoja, sekä motivoida eteenpäin. Hän antaa tilaa nuoren omille oivaluksille ja puhuu ymmärrettävästi ja kannustaa. Motivoitunut olemaan nuoren tukena sekä valmis vastavuroiseen keskusteluun nuoren kanssa. Hän on osallistuva tekijä – ei auktoriteetti ja pystyy tunnustamaan, ettei itse osaa tai tiedä kaikkea.

Avarakatseinen, jolla on laaja näkemys erilaisista ihmisistä. Hän näkee arvon myös nuoren erilaisissa toiveissa. Hän pyrkii asettumaan toisen asemaan ja huomioi nuoren elämäntilanteen ja taustan.

Kuinka varmistetaan, että Tieto kierto -prosessi lähtee nuoren tarpeista?

Kuuntelemalla ja kysymällä. Nuori ei välttämättä tunnista kaikkia omia tarpeitaan. Kuullaan hiljaiset signaalit ja ollaan apuna, ohjaajana ja tukena tunnistamisessa. Aikui-nen ei anna valmiita vastauksia, vaan suuntia polulla, jota voisi edetä. Aikui-nen voi auttaa tunnistamaan piileviä kykyjä ja osaamista, sekä nimeämään taitoja.

Pestään korvat. Kiinnostutaan nuoresta ihmisenä ja rakennetaan luottamusta. Usein nuoren kipinä syttyy, kun aikuinen luottaa. Annetaan tilaa ja aikaa, myös joustavuus voi auttaa. Kun aika on kypsä, kysytään oikeita kysymyksiä.

Otetaan selvää nuoren unelmista. Rohkaistaan nuorta seuraamaan ideoitaan, arvojaan ja unelmiaan, sekä autetaan löytämään näiden yhteyksiä ympäristökysymyksiin ja kestäväen kehityksen aloihin. Tehdään aloja tunnetuiksi ja kerrotaan, minkälaisia opiskelumahdollisuuksia ja työnku- via on olemassa. Tavoitteena on auttaa nuorta kasvamaan ajatuksissaan ja tukea hänen uskoaan paremmasta tulevai- suudesta ilman, että heitä vastuutetaan ilmastotekoihin.

Tapaamiset voivat tapahtua kasvotusten tai vaikka verkossa. Usein sitoutumista ja avoimuutta helpottaa tuttu ympäristö tai nuorten suosimat kanavat.

Mikä motivoi Tieto kierto -vapaaehtoistyöhön?

Halu auttaa nuoria ja helpottaa heidän etenemistään heitä kiinnostavaan suuntaan elämässä. Osalla mentoreista on ollut omia mentoreita elämänsä varrella. Toisaalta ohjaavien aikuisten puute aiemmin oman elämän nilvelvaiheissa motivoi auttamaan muita.

Halu jakaa omaa tietotaitoaan, sekä olla osana hyvinvoivaa yhteisöä tai valtiota, jossa pitää tehdä hyviä tekoja. Mentoreilla on myös tarvetta ymmärtää tulevaa sukupolvea.

Tunne, että riittää omana itsenään ja oma elämäntoiminta riittävät. Näin mentorointiin on matala kynnys. Vapaaehtoiset kokevat omat ilmastotekonsa ja vaikkapa oman työnsä merkitykselliseksi. Myös vanhemmuuden vastuu tulevaisuuden sukupolvesta ja Suomen elinvoimasta motivoivat.

Yrittäjät voivat tietoa kierrättäen etsiä yritykselle uusia työntekijöitä tai vaikkapa jatkajaa. Yritykset voivat viestiä mentoroinnin kautta yhteiskuntavastuun toteutumisesta.

Motivoivaa on, että voi auttaa nuoria hakeutumaan kestäväen kehityksen aloille ja näin lieventää nuorten mutta myös omaa ilmastohuoltaan. Toimijat ja yritykset voivat näin toimia kestäväen kehityksen esimerkkeinä ja esikuvina.

Mentorointi pähkinäkuoressa

- Kreikan mytologian mestari – oppipoika asetelmasta on siirrytty moderniin dialogia, uudistumista, kehittymistä ja vastavuoroisuutta korostavaan yhteistyömuotoon.
- Mentorointi on aina vapaaehtoista.
- Mentorointiprosessissa pohditaan nuoren piileviä kykyjä ja kehitetään niitä, mutta tarkoitus on myös luoda tilaa oivalluksille, ei vain jakaa tietoa. Mentoroinnin tehtävät voidaan jakaa työuratehtäviin eli työuralla edistymiseen ja psykososiaalisiin tehtäviin, jolloin tavoitteena on vahvistaa kyvykkyyksiä ja identiteettiä (Kram 1983).
- Mentoroinnissa korostuu luottamus ja vuorovaikutus ja olennaista on sekä nuoren, että mentorin kehittyminen (Kupias & Salo 2014).
- Mentoroinnissa korostuvat nuoren vastuunottaminen omasta oppimisestaan, sekä hiljaisen tiedon siirtyminen mentorilta nuorelle (Juusela ym. 2000).
- Mentorointi sopii ominaisuuksiltaan hyvin osaksi vapaaehtoistoimintaa – tavoiteltavina piirteinään avoimuus, molemminpuolinen sitoutuminen ja luottamus. Vapaaehtoisuuden muotona mentoroinnilla voidaan tukea yhteisöllisyyden rakentamista, sekä henkistä ja sosiaalista hyvinvointia.

Tieto kiertoon – osaamisen tunnistaminen

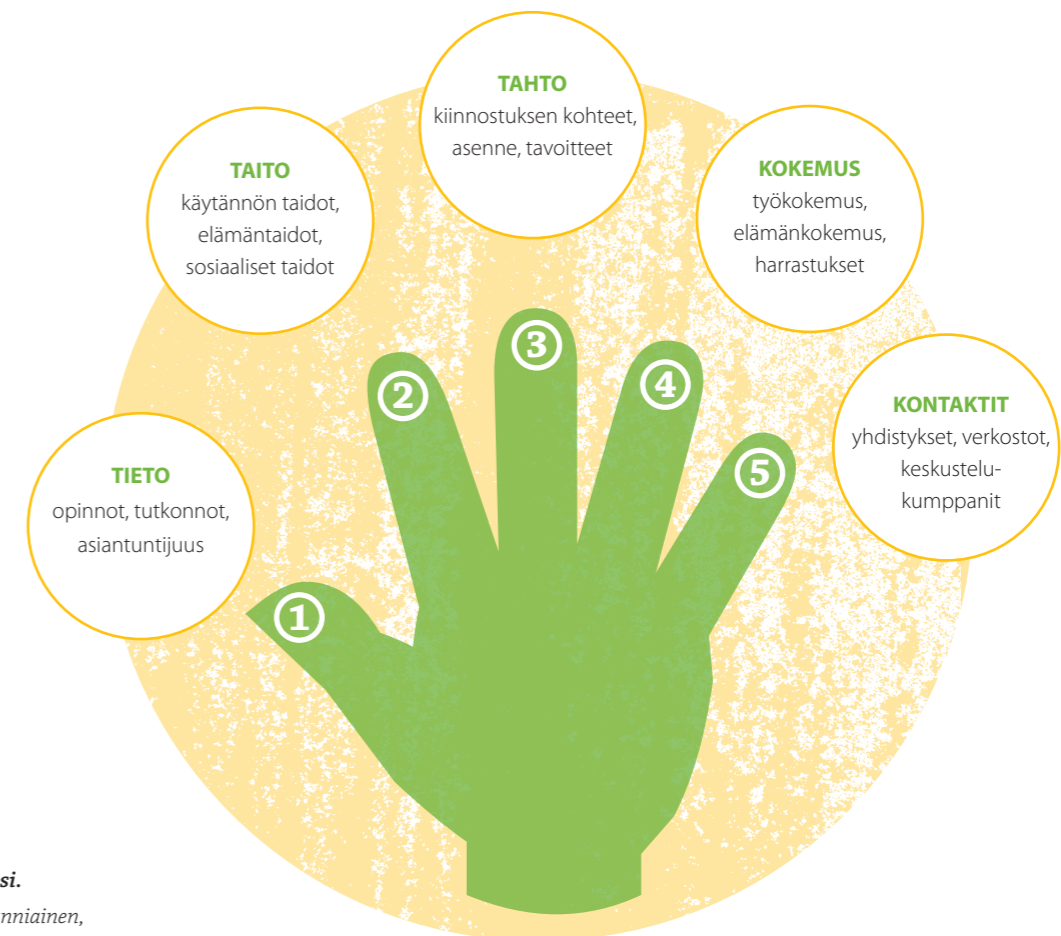
Osaamista on vaikeaa määritellä yksiselitteisesti, mutta siihen usein sisältyy tietoja, taitoja, kokemusta, tahtoa ja kontakteja. **Osaamista voidaan tarkastella esimerkiksi osaamisen käden avulla, jossa sormet kuvastavat edellä kuvattuja osa-alueita (katso kuva alla).** Työkokemus, elämäkokemus ja harrastukset tuottavat kaikki arvokasta osaamista. Piilossa olevan osaamisen esiintuominen, sekä hiljaisen tiedon tunnistaminen ja esille nostaminen on arvokasta (Sivis 2019).

Nuorten osaamisen tunnistajan on tärkeää tiedostaa, miten hän määrittelee ja ymmärtää osaamisen. Osaamisen tunnistajan pitää myös tiedostaa, että osaamisen kartoituksen kohteena olevalla henkilöllä on hiljaista osaamista ja hän voi valikoida tietoisesti, mitä osaamista hän tuo esille. (Wilhelmsson 2010, 22.)

Oman osaamisen tunnistamiseksi voi kansalais- ja vapaaehtoistoiminnassa, esimerkiksi organisoidussa yhdistys- ja vapaaehtoistoiminnassa, hankittu osaaminen olla hyödyksi. Tämä osaaminen voi olla ratkaisevaakin erityisesti nuorten kohdalla, sillä hakeudutaanhan harrastuksiin, mielekkäseen tekemiseen ja uusia sosiaalisia suhteita samalla edis-

tävään toimintaan omien kiinnostuksen kohteiden pohjalta. Oppiminen on useimmiten myös prosessi, jossa yksilö uusien tietojen, taitojen, kokemusten ja kontaktien kautta toteuttaa muutoksia elämässään. Tarvitaan siis tilanteita ja mahdollisuuksia, joissa yksilö voi itseensä luottaen kokea ja kokeilla ensin itselle läheisten aiheiden kautta. Vähitellen hän voi testata myös uusien aiheiden ja tavoitteiden kautta omaa kyvykkyyttään, samoin kuin mahdollisia rajoitteitaan. Nuori voi tunnistaa unelmiaan, mutta myös syventyvän itsetuntemuksen kautta välttämättömiä itsensä kehittämisen kohteita.

Kansalaistoiminnassa oppimista nähdään tapahtuvan erityisesti minäkuvan ja oman identiteetin rakentamisessa, oman toiminnan projektiluonteisessa hallinnassa, sekä oman toiminnan ymmärtämisessä osana suurempaa kokonaisuutta. Oppimista voi tapahtua kyvyissä yhteensovittaa erilaisia näkemyksiä ja tavoitteita. Oppimista voi tapahtua laajemminkin eettisten ja sosiaalisten taitojen kehittymisenä. Kansalaistoiminta voi edistää myös geneeristen taitojen eli eri yhteyksiin siirrettävien taitojen lisääntymistä, esimerkiksi viestintä- ja vuorovaikutustaitoja.

Osaamisen käsi.

(Mukaellen: Kannainen, Nylund & Kupias 2017)

Tieto kiertoon – innostu, innosta ja toteuta

Tieto kiertoon -mallia voi toteuttaa pareina tai ryhmissä. Toteutustapa voidaan valita organisaation mahdollisuuksien ja tavoitteiden mukaisesti. **Tärkeintä on, että malliin osallistumiseen on matala kynnyks.** Tieto kiertoon -malli ei vaadi erityisosaamista, oma elämäkokemus riittää. Nuorten etsimiseen kannattaa panostaa. Sopivia nuoria voi etsiä kunnan nuorisotoimen, koulu yhteistyön tai TE-palveluiden kautta.

Tieto kiertoon -koordinaattori vastaa mallin käynnistämisestä. Hän seuraa prosessin kulkua ja antaa tukensa tarvittaessa mahdollisten kysymysten tai haasteiden ilmetessä. Koordinaattori voi olla järjestön työntekijä, yksi vapaaehtoisista tai vaikkapa yrityksen työntekijöistä valittu vapaaehtoinen.

Malli rakentuu kuudesta tapaamiskerrasta, joiden sisältö on suunniteltu helpottamaan ja ohjaamaan mentorointiprosessia. **Työskentely sisältää kuusi vaihetta**, mutta teemat määräytyvät yksilöllisesti ja joustavasti osallistujien tarpeiden ja toiveiden mukaisesti. Aikataulut ja tapaamispaikat määräytyvät parin tai ryhmän sopimuksen mukaan. Aikataulu voi mukailla ”luontaista periodia”, esimerkiksi pääsiäisestä koulun loppumiseen tai syksyllä koulun aloituksesta syyslomaan. Aikataulun tulisi olla kuitenkin yhtenäinen jakso, ei sirpaleisesti vuoden mittaan. **Tärkeää on, että määritellään yhdessä alku ja loppu.** Tapaamiset voidaan tarvittaessa järjestää myös etäyhteydellä.

TIETO KIERTOON -KOULUTUS JA YHTEISTAPAAMINEN

Koulutus on tarkoitettu ensisijaisesti vapaaehtoisten keskinäisen suhteen luomiseen ja dynamiikan löytämiseen. Vaikka Tieto kiertoon -prosessissa lähdetään liikkeelle nuoren tavoitteista, on vapaaehtoisten hyvä miettiä ja keskustella omista tavoitteistaan.

Vapaaehtoisten olisi hyvä käydä keskinäisessä tapaamisessaan läpi ainakin seuraavat asiat:

- Mitä odotuksia ja toiveita vapaaehtoisilla on?
- Onko vapaaehtoisilla etukäteen kokemusta vapaaehtoisuudesta, mentoroinnista tai tulevista Tieto kiertoon -prosessin teemoista?
- Yhteisten linjausten sopiminen yllättäviä tilanteita varten. Kuinka kohdataan mahdolliset pettymykset ja vaikeat tilanteet?
- Keskinäinen viestintä ja työkalut – on hyvä panostaa myös keskeisen kommunikaation sujumiseen ja yhdenmukaiseen viestintään Tieto kiertoon -koordinaattorin ja nuorten suuntaan.
- Ensimmäinen tapaaminen nuoren kanssa on yleensä ratkaiseva koko prosessin onnistumisen kannalta, joten Tieto kiertoon -koordinaattorin ja vapaaehtoisten on hyvä valmistautua yhdessä ensimmäiseen tapaamiseen.

Valmistautuminen pitää sisällään tukimateriaalin läpikäyntiä tai valmistelemista prosessia varten. Vapaaehtoiset voivat itse koota sopivaa tukimateriaalia toimialaansa ja sen työnkuvia silmällä pitäen tai vaikkapa liittyen omaan harrastustoimintaansa tai kestäväen kehityksen kysymyksiin, jotka heitä itseään kiinnostavat.

Kuva: Elena Kharchenko | Dreamstime.com

Muistakaa allekirjoittaa Tieto kiertoon -sopimus

Sopimuksen allekirjoittavat kaikki prosessiin osallistuvat ja se vahvistaa osapuolten sitoutumista Tieto kiertoon -toimintaan.

Sopimuksessa olisi hyvä kirjata:

1. **Prosessin tavoitteet**
2. **Tapaamiskertojen aikataulu, määrä, kesto** (esim. kolmen kuukauden jakso, neljä kertaa/ päivämäärät, 1–2 tuntia)
3. **Tapaamisiin valmistautuminen**
4. **Luottamuksellisuus**
5. **Palautteen antaminen osana prosessia**
6. **Prosessin keskeyttäminen ja siihen liittyvät toimenpiteet**

TUTUSTUMINEN, OSAAMISEN TUNNISTAMINEN JA YHTEISESTI JAETUT TAVOITTEET

1 Vapaaehtoisten ja nuorten ensimmäinen tapaamiskerta on hyvin oleellinen, koska tutustumalla luodaan mahdollisimman turvallinen ja luottamuksellinen ilmapiiri. Tutustumiselle pitää varata hyvin aikaa ja sitä voi edistää erilaisilla esittäytymis- ja tutustumistavoilla. Tieto kiertoon -mallissa painotuu kaikkien aktiivinen osallistuminen ja kyvykkyyksien esiin tuominen, joten osaamisen ja mielenkiinnon kohteiden jakaminen on erityisen merkityksellistä. Voitte laatia osaamisprofiilit, jotka ovat apuna vahvuuksia ja kehityskohteita pohtiessa.

Ohje osaamisprofiilin laadintaan:

Osaamisprofiili kuvastaa henkilön nykytilannetta ja hänen tavoitetilaansa. Kaikki osallistujat luovat oman osaamisprofiilin. Osaamisprofiilin teossa voi käyttää apukysymyksiä:

- Nimeä asioita, jotka osaat ja joiden tekemisestä pidät.
- Millaisia harrastuksia, elämäkokemusta ja työkokemusta sinulla on?
- Millaisesta osaamisesta unelmoit 5 vuotta sitten? Entä tänään? Entä 5 vuoden kuluttua?
- Millaisena osajana muut näkevät sinut?
- Oletko huomannut, että sinua pyydetään usein tietynlaisiin tehtäviin?
- Millaista hiljaista tietoa omaat ja miten voisit tuoda sitä esiin?
- Mitä osaat eri lailla tai paremmin kuin toiset?
- Mitä tärkeää osaamista tai taitoa sinulta puuttuu?

Osaamisprofiilin teossa voi myös käyttää apuna esimerkiksi:

- Itä-Suomen yliopiston Opinsauna -hankkeessa luotua Skillfie -osaamisen tunnistamisen työkalua: www.uef.fi/web/opinsauna/skillfie
- Osaamisen kättä (katso kuva s. 7)

Ensimmäisessä vaiheessa voidaan käydä läpi ainakin seuraavia asioita:

- Keskustelkaa nuorten mielenkiinnon kohteista ja harrastuksista.
- Keskustelkaa nuoren kiinnostuksista luontoon, ympäristövaikuttamiseen ja kestävään kehitykseen liittyen.
- Keskustelkaa, mihin viheliäisiin ongelmiin nuoret haluavat vaikuttaa elämässään?
- Sopikaa yhteisistä tavoitteista ja odotuksista tapaamisille. Suunnitelkaa yhdessä teemat tapaamisille.
- Käykää läpi, mitä tietoja ja taitoja nuoret toivovat saavansa Tieto kiertoon -prosessissa.
- Tarkastelkaa yhdessä Tieto kiertoon -osaamismerkkin sisältämiä kriteerejä.
- Sopikaa yhteisestä yhteydenpidosta ja viestimisen pelisäännöistä.
- Sopikaa tapaamisaikataulu ja paikat.

Kuva: Elena Elisseeva | Dreamstime.com

KANNUSTAMINEN UNELMOIMAAN, IDEOIMAAN JA OSALLISTUMAAN

2 **Toinen tapaaminen** olisi hyvä toteuttaa melko pian ensimmäisen jälkeen, jotta ensitapaamisella syntynyt innostus ei laannu. Tapaamisen tavoitteena on henkisen tavoitteen sparraaminen ja tsemppaaminen. Ryhmässä tai parina toimiminen on yksi tapa syventää osallistujan itseymmärrystä ja ymmärrystä suhteessa muihin.

Unelmoiminen ja ideoiminen voi auttaa keskustelemaan omista arvoista ja kestävästä valinnoista. Keskustelu ilmastonmuutoksesta ja millaisista kestävästä kehityksen ratkaisuista tai vaikkapa työpaikoista on kuulut, voi auttaa nuorta ja vapaaehtoista tiedon jakamiseen ja erilaisten ratkaisumallien löytämiseen. Tieto kierto -mallissa tämän tapainen arvokeskustelu, unelmointi ja ideointi nähdään eräänlaisina ylisukupolvisen yhteistyön rakentamisen askelmina.

Nuoren tulee voida kokea, että hänen ajatuksensa, arvonsa ja reaktionsa vaikuttavat prosessin etenemiseen ja tulokseen. Ympäristöarvoja ja kestävästä kehityksen tavoitteita on hyvä pohtia tarkemmin ja motivoida etenemään tavoitteita kohden. On hyvä käydä myös motivaatiokeskustelu, jonka tavoitteena on vahvistaa henkistä valmiutta ja uskoa omiin mahdollisuuksiin ja osaamiseen.

Irrottautuminen arkiympäristöstä esimerkiksi tutustumiskäynnin muodossa sopivassa paikassa voi toimia hyvänä motivaation keinona. Tutustumiskäynti voi toisaalta motivoida itse Tieto kierto -prosessissa, mutta se voi myös konkretisoida työpaikan etsimistä. Tutustumiskäynti voi olla vapaaehtoisen työpaikalle tai josain muussa organisaatiossa, joka nuorta kiinnostaa. Tai vaikkapa nuoren koulussa tai harrastustoiminnan parissa. Tutustumiskäynti voi myös olla myöhemmin mentorointiprosessin aikana.

TAITOJEN TUNNISTAMINEN JA OSAAMISEN TUNNISTAMINEN

3 **Kolmannen tapaamisen** tavoitteena on tunnistaa nuorella jo olevia taitoja, vahvistaa niitä ja löytää sopivia taitoja, joita nuoret tarvitsevat tavoitteiden saavuttamiseen. Tieto kierto -prosessin aikana nuorta voi joko ohjata omien taitojen puitteissa tai opastaa mistä hän voi saada lisää tietoa. Osapuolet voivat myös harjoitella arjen taitoja keskinäisessä tapaamisessa ilman epäonnistumisen pelkoa.

Tarkoituksena on vahvistaa nuoren luottamusta omiin kykyihin ja kannustaa häntä omien taitojen kartuttamiseen. Tavoiteltavia taitoja voivat olla keskustelu-, neuvottelu- ja vuorovaikutustaidot, suunnittelu- ja organisointitaidot, verkostoituminen ja monilukutaito.

Ympäristökansalaisuuden taitoja voivat olla oman paikkakunnan ja asuinyhteisön päätöksentekokanavien ja järjestökentän tunteminen. Myös vaikuttamiskanavien hallinta (kuten some-taidot tai vaikkapa median kriittinen lukutaito) on tärkeää osaamista. Arjen taidoissa ja ympäristökansalaisuuden taidoissa edistyminen lisää osaltaan voimaantumisen tunnetta. Tämä voi olla lähtökohtana oman itsensä syvempään tuntemiseen ja tätä kautta monipuolisempien työelämämahdollisuuksien havaitsemiseen.

Tällä tapaamiskerralla voidaan käydä läpi aikaisemmin luotua osaamisprofiilia ja keskustella, miten se kuvastaa henkilön nykytilannetta ja hänen tavoitteitaan. Jos nuori haluaa tehdä omia taitojaan ja osaamistaan näkyväksi, häntä voi kannustaa suorittamaan Opintokeskus Siviksen jäsenjärjestöjen (esimerkiksi SPR ja 4H) tarjoamia digitaalisia osaamismerkkejä.

Osaamismerkkien tavoitteena on tehdä erityisesti kansalais- ja vapaaehtoistoiminnassa tapahtuvaa oppimista tunnistetuksi ja tunnustetuksi. Osaamismerkkejä hyödynnetään myös formaalissa eli ns. koulutusjärjestelmän alaisissa opinnoissa ja tutkimuksissa. Yhdistys- ja järjestötoiminnassa ja muussa omaehtoisessa itsensä kehittämisessä hankittu osaaminen jää helposti huomaamatta sekä osallistujalta itseltään että laajemminkin yhteiskunnalta. Koska tällä epävirallisella oppimisella ja arkioppimisella on merkitystä sekä toimintaan osallistuvilla yksilöillä että

yhteiskunnan hyvinvoinnille, miksipä emme tekisi sitä näkyväksi? Nuoria osaamismerkit voivat kannustaa ja ohjata itseä kiinnostavien aiheiden syvempään osaamiseen ja olla myös signaaleja tai polun alkua syventyvään ammatilliseen identifiointiin.

KEINOJA TAVOITTEIDEN SAAVUTTAMISEKSI

4 **Neljännän tapaamisen** aiheena on käydä nuoren kanssa läpi mahdollisia keinoja, joiden avulla he voivat saavuttaa tavoitteensa. Tarkoituksena on aktiivisella vuorovaikutuksella löytää uusia keinoja tai näkökulmia keinoista, joita nuori ei ole tullut miettineeksi. **Nuoret sekä vapaaehtoiset tuovat esiin viheliäisiä ongelmia, joihin haluaisivat vaikuttaa omassa elämässään, omilla valinnoillaan tai vaikkapa työpaikkansa tai harrastuksensa kautta. Näitä ongelmia voidaan yrittää ratkoa keskustellen tai vaikkapa vierailien alan työpaikoissa.** Vapaaehtoiset voivat auttaa nuoria löytämään aloja, joita opiskelemalla tai joilla työskentelemällä nuori voi paneutua viheliäisten ongelmien ratkaisemiseen.

Nuoren ja vapaaehtoisen on hyvä ottaa kotitehtäväksi keskusteluissa käytyjen teemojen syvällisempi selvittäminen, jotta yhdessä löydetty ideat eivät unohtuisi tai jäisi käyttämättä. Tieto kierto -koordinaattori, vapaaehtoinen tai vaikkapa toinen nuori voi esitellä eri aloja ja työnteon kulttuuria omien kokemuksensa pohjalta.

Kuva: Robert Kneschke | Dreamstime.com

”
 Jos on motivaatio,
 löytyy keinot. Jos ei ole
 motivaatioita, löytyy
 selitykset.

”
 Jos ei tee
 virheitä,
 ei tee mitään
 uutta.

@ **Linkkivinkkejä nuorelle, jonka tavoitteet liittyvät ympäristökansalaisen vaikuttamismahdollisuuksien lisäämiseen:**

- Nuortelämä.fi:
www.nuortelama.fi/elavaa-elamaa/kansalaisena/miten-voi-vaikuttaa-504
- Nuortenideat.fi: <https://www.nuortenideat.fi/fi/>
- Nuoret ympäristökansalaisina:
www.hyria.fi/files/14244/Sanna-Koskinen-Nuoret_ymparistokansalaisina_1111.16.pdf
- Nuorten hyvinvointikertomus.fi:
www.nuortelama.fi/elavaa-elamaa/kansalaisena/miten-voi-vaikuttaa-504

@ **Linkkivinkkejä nuorelle, jonka tavoitteet liittyvät opiskeluun tai työllistymiseen:**

- <https://opintopolku.fi/wp/fi/>
- TYÖ: Työelämän ABC-opas: www.sttk.fi/files/5718/
- Väyliä työnhakuun: TE-toimisto, kootut työpaikkailmoitusportaalit esim. monster.fi, oikotie työpaikat, yritysten www-sivuilla ilmoitetut työpaikat, rekrytointiyriytysten sivut, s-posti, suorat soitot, paikan päällä käyminen, suosittelijat, työharjoittelu, oppisopimuskoulutus, piilotyöpaikat, sosiaalinen media kuten Facebook ja Twitter
- Yrittäjyys Suomessa: www.yrittajat.fi/yrittajan-abc
- www.uusyrittajakeskus.fi/tyokalupakki/perustamisopas-alkavalle-yrittajalle-2018/

PÄÄTÖS JA YHTEENVETO

5 **Tieto kiertoon -prosessi päättyy**, kun kaikki sen vaiheet on käyty läpi tai kun tavoiteaikataulu täyttyy. Viimeisellä tapaamiskerralla on hyvä kerata mentorointiprosessissa käytyjä asioita nuoren toiveiden mukaisesti.

Tieto kiertoon -prosessin päätteeksi on hyvä myös käydä yhdessä loppukeskustelu, jossa voidaan pohtia seuraavia kysymyksiä ja koostaa näistä kirjallinen palaute:

- Vastasiko prosessi odotuksia?
- Saavutettiin yhdessä sovitut tavoitteet?
- Millaista tietoa saatiin ja jaettiin?
- Syntyikö onnistumisen kokemuksia muille jaettavaksi?

Vaikka prosessi on tullut päätökseen, voivat osapuolet halutessaan jatkaa yhteydenpitoa vapaamuotoisemmin. On kuitenkin huomioitava, että mallin koordinoivan tahon tuki päättyy eikä osapuolten solmima Tieto kiertoon -sopimus ole enää voimassa prosessin virallisen päättymisen jälkeen. **Prosessin päättymisestä tulee ilmoittaa Tieto kiertoon -koordinaattorille**, jotta kaikki osallistujat saavat digitaalisen osaamismerkkinsä. Merkin avulla osallistujat voivat todistaa digitaalisesti, että ovat suorittaneet Tieto kiertoon -prosessin. Merkki kertoo suorittamiseen vaaditut kriteerit ja merkkiä voi hyödyntää esimerkiksi työnhaussa.

Tieto kiertoon – tunnusta osaaminen

TIETO KIERTOON -OSAAMISMERKKI

Tieto kiertoon -ryhmään osallistumisesta myönnetään digitaalinen Tieto kiertoon -osaamismerkki.

Osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen myötä nuorelle voidaan myöntää myös muita, mallia hyödyntävän järjestön omia osaamismerkkejä.

Digitaalinen osaamismerkki koostuu visuaalisesta kuvasta ja siihen liitetystä metatiedoista (muun muassa merkin kuvaus, osaamiskriteerit, myöntäjän tiedot ja voimassaoloaika). Osaamismerkki on tunnustettu (sertifioitu) ja se kertoo osaamisen lisäksi osaamisen tunnustajasta ja kriteereistä, joilla merkki on myönnetty.

Tieto kiertoon -osaamismerkkin osaamiskriteerit:

- Osaa tunnistaa omaa ja muiden osaamista.
- On kiinnostunut kestävästä kehityksestä.
- On löytänyt itselleen sopivia tapoja toimia ja vaikuttaa ilmastokysymyksissä.

Tieto kiertoon -osaamismerkkin suorittanut on itsensä kehittämistä ja kestävästä kehityksestä kiinnostunut aktiivinen toimija.

LÄHTEET

Haapala S. (2019). *Kuinka tunnistaa oma osaaminen*. Poimittu 5.4.2019: www.verve.fi/ajankohtaista/blogi/kuinka-tunnistaa-oma-osaaminen.html.

Juusela, T. & Lillia, T. (2000). *Mentoroinnin monet kasvot*. Yrityskirjat, Helsinki.

Kanniainen, M-R., Nylund, J. & Kupias, P. (2017). *Mentoroinnin työkirja*. Poimittu 20.11.2019: https://blogs.helsinki.fi/mentorointi/files/2014/08/Mentoroinnin-tyokirja_A4.pdf

Kupias, P. & Salo, M. (2014). *Mentorointi 4.0*. Talentum Oy, Helsinki.

Kram, K.E. (1983). *Phases of the Mentor Relationship*. *Academy of Management Journal* 26 (4), 608-625.

Sivis (2019). *Osaamisen tunnistaminen*. Poimittu 20.11.2019: www.ok-sivis.fi/tunnista-ja-tunnusta-osaaminen/osaamisen-tunnistaminen.html

Suomen Punainen Risti (2019). *RedNet*. Punaisen Ristin sivusto vapaaehtoisille. Poimittu 20.11.2019: <https://rednet.punainenristi.fi/tet>

Wilhelmsson, N. (2010). *Maahanmuuttajien osaamisen tunnistaminen Helsingin diakoniaopiston ammatillisessa työvoimapolitiisessa koulutuksessa*. Poimittu 20.11.2019: <https://blogs.helsinki.fi/koulutuksesta-tyoelamaan/files/2010/11/Maahanmuuttajan-osaamisen-tunnistaminen-Palmenian-julkaisu-2010.pdf>

Tieto kierto -malli

Lisätietoja

Tieto kierto -mallista ja osaamismerkeistä:

Lea Lihavainen, Opintokeskus Sivis
lea.lihavainen@ok-sivis.fi

ALL-YOUTH-tutkimushanketta (www.allyouthstn.fi/) rahoittaa Suomen strategisen tutkimuksen neuvoston (STN) päätöksellä (nr 312689, osatutkimuksen nr 312692). ALL-YOUTH on monitieteinen tutkimushanke, joka tutkii 16–25-vuotiaiden nuorten yhteiskunnallisen osallistumisen mahdollisuuksia ja esteitä sekä nuorten käsityksiä kestävästä kehityksestä ja hyvinvoinnista. Hanke tuottaa uusia ratkaisuja nuorten aktiivisempaan kansalaisuuteen hyvän hallinnon ja oikeusvaltioperiaatteen, digitaalisten innovaatioiden sekä kestäväen hyvinvoinnin näkökulmasta.

Lisätietoja Tieto kierto -mallin kehitystyöstä ja ALL-YOUTH -tutkimushankkeesta: Irmeli Mustalahti, irmeli.mustalahti@uef.fi

Opintokeskus **SIVIS**

Punainen Risti
Röda Korset

accenture

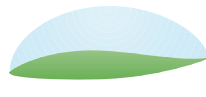
J•ENSUU

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

Man and
the Biosphere
Programme

POHJOIS-KARJALAN
BIOSFÄÄRIALUE
North Karelia Biosphere Reserve

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

metsäkeskus

strateginen TUTKIMUS